

سلسله مطالب در خصوص تخلفات انتظامی وکلای دادگستری و کارآموزان وکالت (۱۰)

مقدمه و مطلب دهم: اخلال در نظم دادگاه

مقدمه:

در یک جامعه مدنی ، افراد در صورت ارتکاب جرم بر حسب مقررات قانونی در معرض مسئولیت کیفری و بعضاً "مسئولیت مدنی قرار می گیرند که در خصوص بعضی از مشاغل با توجه به چگونگی ایفاء نقش و میزان و درجه اهمیت آن حرف ، مسئولیت انتظامی یا اداری نیز به آن مسئولیتها اضافه می گردد.

یکی از مشاغلی که در دنیای کنونی نقش بسیار موثر و کلیدی در روابط اجتماعی و گاهاً "اقتصادی ایفاء می کند و از اهمیت ویژه ای برخوردار است وکالت دادگستری است چرا که وکلای دادگستری به مقتضای شغل و بر حسب عملکرد خود در جایگاه یک وکیل و در راستای انجام وظایف حرفه ای نه تنها در قبال موکل بلکه در قبال اشخاص ثالث ، سیستم قضایی جامعه و حتی جامعه وکلا با نمایندگی کانون وکلای دادگستری مسئول می باشند . از طرف دیگر جامعه نیز از وکیل دادگستری انتظار رعایت شئون حرفه ای و اصول اخلاقی خاص را دارد به همین جهت قانونگذار در قوانین و مقررات و به طور خاص قوانین و مقررات مربوط به وکالت ، مسئولیت انتظامی و اداری وکلا در مواردی منجزاً" و به طور خاص و در مواردی نیز به

اجمال و گاهها" مبهم تبیین نموده است که این اجمال و ابهام متاسفانه در بسیاری از موارد من غیر حق وکلای دادگستری را در راستای انجام وظایف حرفه ای خود در مظان اتهاماتی مغایر با عدالت قضایی قرار می دهد.

نگارنده در این مجال به بررسی و تحصیل یکی از شقوق و مصادیق این مسئولیت کیفری و انتظامی تحت عنوان اخلال در نظم دادگاه ، توسط وکیل دادگستری می پردازد.

مطلب دهم : اخلال در نظم دادگاه

ماده ۱۰۱ قانون آئین تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی مقرر می دارد: ((دادگاه می تواند دستور اخراج اشخاصی را که موجب اختلال نظم جلسه شدند با ذکر نحوه اختلال در صورت جلسه صادر کند و یا تا ۲۴ ساعت حکم حبس آنان را صادر نماید این حکم فوری اجرا می شود و اگر مرتکب از اصحاب دعوی و یا وکلای آنان باشد به حبس از یک تا ۵ روز محکوم خواهد شد)) همچنین تبصره ۲ ماده ۱۸۸ قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری تصریح می دارد: اخلال نظم دادگاه از طرف متهم یا سایر اشخاص موجب غیر علنی شدن محاکمه نیست و باید به گونه مقتضی نظم برقرار شود رئیس دادگاه می تواند کسانی را که باعث اخلال نظم می شوند از ۱ تا ۵ روز توقیف نماید دستور دادگاه قطعی است و فوری به اجرا گذارده خواهد شد دادگاه پیش از شروع رسیدگی مفادین تبصره را به اشخاصی که در دادگاه حاضرند یادآوری می کند.

اگرچه تبصره ۲ ماده ۱۸۸ برخلاف ماده ۱۰ ق.آ.د.م صراحتاً "به وکلای دادگستری اشاره نکرده است لیکن از جمله اشخاصی که ممکن است درمضان اتهام این تبصره قرار بگیرند وکلای دادگستری می باشند چرا که قرار گرفتن آنان درمضان این اتهام در مقام دفاع امری محتمل است .

با توجه به اجمال و ابهام این دو ماده دربدو امر سوالاتی به ذهن مترتب می شود از جمله اینکه معنای اخلال و اختلال نظم دادگاه چیست ؟ چه اعمال و گفتار و اقداماتی از ناحیه وکیل دادگستری اخلال د رنظم دادگاه تلقی می شود؟ آیا آزادی بیان وکیل در دفاع از موکل د رجلسات دادگاه که از ضروریات یک دفاع منصفانه است در مواردی اخلال د رنظم دادگاه تلقی می شود یا خیر؟ آیا اجرای حکم حبس مندرج در ماده ۱۰۱ ق .آ.د.م از ۱ تا ۵ روز و یا اجرای دستور دادگاه وفق تبصره ۲ ماده ۱۸۸ که بنا به تصریح قانونگذار ، این دستور قطعی و فورا" قابل اجراست وفق مقررات و قوانین وکالت قبل از اجرا نیاز به اطلاع و تایید کانون وکلا دارد؟ آیا در قوانین و مقررات وکالت در راستای حمایت از وکلای دادگستری به جهت ابهام این دو ماده د رنحوه تشخیص اخلال یا اختلال د رنظم دادگاه توسط وکیل دادگستری موارد خاصی پیش بینی گردیده است و یا از طرف دیگر آیا صرفنظر از ۲ ماده فوق الاشعار مسئولیت انتظامی نیز برای وکلای دادگستری در اینخصوص وضع گردیده است ؟ اگرچه بر طبق اصول و بدیهیات علم حقوق وکیل دادگستری د رجهت دفاع از حقوق موکل خود در جلسه دادگاه باید بتواند با آزادی کامل و بطور مستقل به بیان تمامی حقایق و مواردی که به صلاحدید خود جهت دفاع از موکل لازم و ضروری است

بپردازد لیکن (در نظام حقوقی ایران اصل آزادی دفاع وکیل د رهیچ متن قانونی پیشبینی نگردیده است و از مواد فصل سوم قانون وکالت مصوب ۱۳۱۵ نیز که به بیان حقوق و وظایف وکیل اختصاص یافته است نمی توان چنین اصلی را استنتاج کرد اگر چه بنظر می رسد علی رغم سکوت قانونگذار ایران در این مورد

دادگاههای ایران عملاً " آزادی بیان وکیل را در مدافعات خود پذیرفته اند لیکن رویه دادگاهها در مورد مصونیت وکیل نسبت به مطالبی که در مقام دفاع اظهار می دارد مشخص نیست) تا بتوان مرز بین آزادی بیان وکیل د رجلسه دادگاه در دفاع از موکل و ایجاد و اخلال و یا اختلال در نظم دادگاه توسط مشار الیه به تشخیص و سلیقه قاضی دادگاه را تبیین نمود.

در خصوص مصونیت وکیل دادگستری نسبت به مطالبی که در مقام دفاع اظهار می دارد تنها می توان به تبصره ۳ ماده واحده مجمع تشخیص مصلحت نظام مصوب ۱۳۷۰/۱۰/۱۱ استناد نمود که مقرر میدارد : وکیل در موضع دفاع از احترام و تامینات شاغلین شغل قضا برخوردار می باشد . متأسفانه غیر از تبصره فوق الاشعار هیچ مستند قانونی د رخصوص مصونیت وکیل درقوانین ایران تبیین نگردیده است از طرف دیگر ایجاد اخلال د رنظام دادگاه از سوی وکیل دادگستری معمولاً " جرمی است که در مقام دفاع صورت می گیرد یکی از تامینات شاغلین شغل قضا مصونیت قضایی است که به موجب آن قاضی را نمی توان تحت پیگرد کیفری قرار داد مگر اینکه دادگاه انتظامی مصونیت قضایی وی را سلب کرده و حال آنکه

در خصوص وکلای دادگستری اگرچه اقتضای این تبصره وجود همان شرایط مشابه برای وکیل دادگستری است لیکن بدلیل عدم تبیین ضمانت اجرایی برای این تبصره فقدان قوانین و مقررات دیگری در خصوص مصونیت وکیل دادگستری بنظر می رسد حکم به حبس وکیل و اجرای آن راساً" توسط ریاست دادگاه و تنها به تشخیص و سلیقه وی و بدون کسب اجازه از قانون وکلای دادگستری صورت می گیرد.

در قوانین و مقررات وکالت صراحتاً" در بحث تخلفات انتظامی وکلا و ایجاد و اخلال در نظم دادگاه اشاره ای نگردیده است در ماده ۴۲ از قانون وکالت مصوب ۱۳۱۵/۱۱/۲۵ مقرر می دارد: وکلا باید در مذاکرات شفاهی در محکمه و لوایح کتبی احترام و نزاکت را نسبت به محاکم و تمام مقامات اداری و نسبت به وکلا و اصحاب دعوی مرعی دارند در صورت تخلف به مجازات انتظامی از درجه ۴ به بالا محکوم خواهند شد مگر اینکه عمل شمول یکی از عناوین جزائی باشد که در این صورت به حداکثر مجازات مقرر در قانون محکوم خواهد شد.

همچنین ماده ۸۰ آئین نامه لایحه قانونی استقلال قانون وکلاء دادگستری مصوب ۱۳۳۴ مقرر می دارد: در موارد ذیل متخلف به مجازات انتظامی درجه ۴ محکوم می شود: بند۱:..... یا مرتکب اعمال و رفتاری شود که منافی شئون وکالت است .

بند ۱۰: در صورتی که در مذاکرات کتبی و شفاهی نسبت به دادگاه یا سایر مقامات رسمی و کلا و اصحاب دعوی و سایر اشخاص بر خلاف احترام اظهاری بنماید .

ماده ۸۹ از همان آئین نامه نیز مقرر می دارد : تعقیب انتظامی مانع تعقیب مدنی یا کیفری نیست .

بنابراین بنظر می رسد در خصوص ایجاد و اخلال یا اختلال در نظم دادگاه توسط وکیل دادگستری علاوه بر صدور حکم یا دستور قاضی مبنی بر حبس وکیل به مدت ۱ تا ۵ روز و اجرای آن در صورت ارسال گزارش به کانون وکلاء و طرح پرونده در دادسرای کانون وفق بند ۱ و ۱۰ از ماده ۸۰ آئین نامه بر حسب مورد وکیل خاطی به مجازات انتظامی درجه ۴ (تنزل درجه) محکوم می گردد و در اینجا بازهم لازم به ذکر است که با توجه به اینکه در موارد ۱۰۱، آ.د،م و تبصره ۳ ماده ۱۸۸ ق.آ.د.ک موارد اخلال یا اختلال تشریح و تبیین نگردیده لذا مبنای تشخیص تنها به سلیقه و نظر ریاست دادگاه واگذار گردیده و در قوانین و مقررات وکالت نیز نه تنها در حمایت از وکلا مواردی پیش بینی نگردیده بلکه بدلیل فقدان وضع قانون خاص در صورت انجام چنین تخلفی از سوی وکیل دادگستری گاه "مورد را منطبق با بند ۳ ماده ۸۱ از آئین نامه لایحه استقلال کانون وکلا (تخلف از قسم) دانسته و وکیل خاطی به مجازات انتظامی درجه ۵ مطابق قانون وکالت محکوم می گردد با این توضیح که یکی از موارد ذکر شده در قسم نامه رعایت احترام نسبت به اشخاص و مقامات قضایی و اداری و همکاران و

اصحاب دعوی و سایر اشخاص و به طریق اولی در محاکم قضایی است ضمن اینکه وفق نظریه مشورتی شماره ۱۷۴۷۸ مورخ ۸۰/۹/۲۰ موارد و مصادیق اعمال خلاف شئون وکالت اعم از تخلف از سوگند است و مجازاتهای انتظامی آن متفاوت می باشد لذا با یک جمع بندی کلی بنظر می رسد که در صورت احراز ایجاد اخلال در نظم دادگاه توسط وکیل بتوان مشار الیه را بر حسب مورد به مجازات درجه ۴ و یا درجه ۵ محکوم نمود که چنین مجازاتی سنگین علاوه بر مجازات مقرر در قانون آ.د.م و آ.د.ک با توجه به ابهامات موجود در این دو ماده و در قوانین و مقررات وکالت انطباق اقدامات وکیل با مواد ۸۰ و ۸۱ آئین نامه در تعارض با انصاف و عدالت قضایی قرار دارد.

منابع :

۱- مسئولیت مدنی وکیل دادگستری دکتر نصرالله قهرمانی

۲- مجموعه کامل مقررات وکالت دکتر نصرالله قهرمانی و ابراهیم یوسفی محله

عبدالله سمایی

وکیل پایه یک دادگستری

دایار دادرسی انتظامی کانون وکلای دادگستری مرکز